

El documental no és infal·libre

Àlex Gorina

Tres documentals recents demanen comentari. Realitzats per Albert Solé, Isabel Coixet i Antoni Verdaguer, personalitats de solvència contrastada. Respectivament, *Al final de l'escapada* aborda la vida i l'obra del militant del PSUC (entre moltes altres coses) Miguel Núñez; *Escuchando al juez Garzón* dona la paraula al personatge per a justificar-se; i *Morir sense morir* debat els temes candents del dret a la mort digna i també el dret de decidir-la.

Deixeu-me'n matisar detalls. La primera cosa que em sorprèn és la indiferència cap al treball d'Albert Solé: no ha passat de dues setmanes d'exhibició. Després del rebombori per *Bucarest, la memòria perduda* i els premis Gaudí i

Goya, em dol el nul interès oficial i popular per l'obra d'ara. Malgrat els errors de la manera com s'ha estrenat, es deu (probablement) al fet de parlar d'un personatge oblidat, sense carisma mediàtic (ara) i en un món (la resistència anti-franquista i la lluita de classes durant la transició i més tard) que no són moda. Encara més, que no convé gens de remenar. No hi ha un món menys atractiu en les obsessions del *glamour* actual –ideològic i tot– que el món dels jerséis de la generació de Marcelino Camacho. Una cosa és l'Alzheimer i Pasqual Maragall, que afecten zones sensibles del nostre ara, i una altra de ben diferent la tossuderia d'Albert Solé en referir-se als mites dels temps en què el sindicalisme era un valor democràtic, per exemple. Si guai com vulgui, el seu és el documental més rodó i amb possibilitats de resistir millor el pas del temps.

El cas d'*Escuchando al juez Garzón* és fàcil de diagnosticar. No té valors cinematogràfics ni ho pretén. No és un

EL TEMPS
Al final de l'escapada, documental d'Albert Solé sobre la vida de Miguel Núñez.

exercici de reflexió pròpia, ni d'investigació periodística, ni de contrast de parers. L'escriptor Manuel Rivas es limita a fer les preguntes que facilitaran a Baltasar Garzón d'explicar i de dir tot allò que li interessi sobre la persecució judicial i política de què és objecte. Sense entrar a valorar si diu la veritat o no, Isabel Coixet ha fet un acte de solidaritat: regalar noranta minuts de metratge i el prestigi de la seva firma perquè es defensi com li sembli. Si amaga, ningú no li respon. Si diu veritats, tampoc no podem estar-ne del tot segurs. No és un documental, és una tribuna. Material d'arxiu, com les cintes enregistrades de les converses

TEATRE

Del privat al públic

Joan-Anton Benach

Darrerament, amb un sentiment general de satisfacció, hem vist com l'obra de fotògrafs notables de Catalunya (Miserachs, Maspons, Colita, Joan Colom...) passava a ser de domini ciutadà, quan era dipositada en institucions públiques –el Macba en primer lloc–, sota condicions diverses, que, en tot cas, asseguraven la possibilitat de ser estudiada, consultada per especialistes i editada o exhibida en benefici de tothom. El pas que va del privat al públic és un tràmit que sempre s'agraeix, atès que des de l'individu més ben informat i entès fins al més profà

es considera un símptoma eloqüent de la confiança i solvència que susciten les institucions del país.

No fa gaires setmanes, dos fons molt importants de material teatral han arribat, també, al domini públic i, cadascun dins el seu àmbit específic, faran possible que molts aspectes de la història contemporània de l'art dramàtic català es puguin bastir amb documentació de primera mà d'una vàlua excepcional. Les donacions dels arxius privats de Josep Maria Benet i Jornet i de Gonzalo Pérez de Olaguer a la Biblioteca de Catalunya i a l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona, respectivament, posen a l'abast d'estudiosos i historiadors una documentació que pot il·luminar racons poc explorats dels quefers teatrals catalans des del començament dels anys 50 del segle passat fins ara mateix, cosa

que estalviarà moltes hores d'entrevistes i d'hemeroteca al futur investigador.

En 24 caixes de material d'arxiu, 140 dossiers, originals teatrals –amb les fitxes corresponents que n'expliquen l'elaboració–, traduccions, guions de TV, cartes... hi ha una part molt substancial de l'obra i del treball professional del dramaturg Josep Maria Benet. Ell mateix m'explicava com el receptor de la donació s'interessà per documents que en principi no havia pensat lliurar, textos d'adolescència i obres primerenques, escrites en castellà, abans d'*Una vella coneguda olor*, amb què guanyà el premi Sagarra del 1963. L'anàlisi i estudi definitiu de l'obra dramàtica de Benet, és obvi, haurà de poar en aquest fons indispensable.

Per la seva banda, Mercè Taltavull, la vídua del periodista i crític Gonzalo Pérez de Olaguer, amic inoblidable mort el juny del 2008, ha tingut el bon criteri de donar a l'Institut del Teatre l'arxiu ingent del seu marit, amb la seguretat